

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

ΥΠΟ ΚΑΘΑΡΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΕΛΕΓΧΟΝ¹

Ἐπειδὴ ἐπ' ἐσχάτων εἰσεχώρησε καὶ παρ' ἡμῖν ἡ περὶ ἐξελίξεως θεωρία, πολλὰ δὲ μετεχειρίσθησαν καὶ μεταχειρίζονται αὐτὴν ἐπιδεξίως καὶ δυστυχῶς μετ' ἐπιτυχίας πρὸς ὑπονόμευσιν τῶν θεμελίων τῆς χριστιανικῆς πίστεως — τοῦ μόνου τούτου θεμελίου, ἐφ' ᾧ δύνανται νὰ στηριχθῶσι τὰ ἄτομα, αἱ οἰκογένειαι καὶ αἱ πολιτεῖαι διὰ τὴν εὐημερίαν αὐτῶν — ἐθεώρησα καὶ γὰρ χρέος μου νὰ συνεισφέρω τὸ καθ' ἑαυτὸν πρὸς ἐπάνοδον μὲν τῶν παροδηγηθέντων, προφυλακὴν δὲ τῶν ἀδαῶν καὶ ἀστηρίκτων ἀπὸ τῶν φθοροποιῶν συμπερασμάτων τῆς θεωρίας ταύτης, ὑποβάλλων αὐτὴν ὑπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὴν βάσανον. Εὐχομαι δὲ ἡ ἀσθενὴς αὕτη προσπάθειά μου ν' ἀποβῇ ὠφέλιμος εἰς ἀμφοτέρους τούτους.

Ἡ ἱστορία τῆς ἐξελίξεως ἔχει ὡς ἑξῆς :

Πρὸ 30 περίπου ἐτῶν ἀμφότεροι ὄντε Δαρουῖνος (Darwin) καὶ Οὐάλλας (Wallace) ἀνῆγγειλαν συγχρόνως ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει τῆς Λιναιείου Ἑταιρίας ἐν Λονδίνῳ τὴν ἀνεξάρτητον ἀπ' ἀλλήλων ἀνακάλυψιν νέου νόμου τῆς φύσεως, ἥτοι τοῦ τῆς ἐξελίξεως, πρὸς σχηματισμὸν τοῦ Σύμπαντος. Ἐκτοτε δὲ ἡ θεωρία τῶν διασῆμων τούτων φυσιοδιφῶν ἔκαμε μεγάλας προόδους, δυστυχῶς ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς βλάβην τῆς ἀνθρωπότητος. Περὶ τῆς θεωρίας ταύτης ἔσεται ἡμῖν ὁ λόγος ἀποψέ.

ΕΞΕΛΙΞΙΣ.

Ἐξέλιξις εἶναι λέξις ἡ ὅρος, ὃν οἱ νεώτεροι φυσιοδίφαι μεταχειρίζονται ἵνα σημαίνωσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐμορφώθη τὸ σύμπαν ἐκ τῶν ἀρχικῶν μονάδων τῆς ὕλης διὰ διαδοχικῶν μεταβολῶν καὶ ἐκτυλίξεων ἀπὸ τῶν ἀπλουστάτων εἰς τὰ σύνθετα — ἀπὸ τῶν ἀτελεστάτων εἰς τὰ ἐντελέστερα — ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν εἰς τὰ ἑτερογενῆ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀορίστων εἰς τὰ θετικά καὶ ὠρισμένα.

Τὴν αἰτίαν δὲ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς ἀρχικοὺς καὶ ἐσχάτους νόμους τῆς ὕλης — τὴν δυνάμιν καὶ τὴν κίνησιν.

Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως ἐν γένει δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο, τὴν θεϊ-

¹ Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολογικῷ Σολλόγῳ «Παρνασσῶ» τὴν 10 Μαΐου 1890.

στικὴν καὶ τὴν ἀθεϊστικὴν. Ἡ πρώτη ἀφίνει κατὰ μέρος τὸ περὶ γενέσεως τῶν ὄντων ζήτημα, καὶ ἰδίως τὸ περὶ τῆς ὑπάρξεως, τοῦ χαρακτήρος καὶ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, καὶ περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐμορφώθη τὸ σύμπαν. Ἡ δευτέρα πρεσβεύει τὴν αἰωνιότητα τῆς ὕλης καὶ ἀποκλείει ἐντελῶς τὴν τελεσφόρον ἐπίδρασιν καὶ ἐποπτεῖαν προσωπικοῦ τινος Δημιουργοῦ ἐπὶ τῆς δυνάμεως καὶ κινήσεως. Θέλω διαλάβει

Α' Περὶ τῆς Θεϊστικῆς Θεωρίας τῆς ἐξελίξεως.

Ὁ Σπένσερ, ὅστις πρὸ παντὸς ἄλλου προσεπάθησε νὰ ἐπεξεργασθῇ συνεπῆ τινὰ φιλοσοφίαν τῆς ἐξελίξεως, στηρίζομένην ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων, λαμβάνει ὡς δεδομένον τὴν ὑπαρξιν αμázης νεφελοειδοῦς, συγκειμένης ἐξ ὕλης ὁμογενοῦς, ἐφ' ἧς ἐπέδρασαν κατὰ συμβεβηκὸς δυνάμεις τινές. »

Σημειώσατε παρακαλῶ τὴν φιλοσοφικὴν ταύτην ἐξήγησιν τῆς ἐξελίξεως ὑπ' ἀνδρός, οἷος ὁ κ. Σπένσερ. Λαμβάνει ὡς δεδομένον, δηλαδὴ ὡς ἀυτὰ-πόδεικτον, ὡς ἀληθές, ἐν τῶν εἰσέτι ἐπιστημονικῶς ἀλύτων ζητημάτων, ὅτι δηλαδὴ ἡ ὕλη εἶναι αὐθύπαρκτος, αἰωνία, καὶ ὅτι ἐπ' αὐτῆς ἐπέδρασαν δυνάμεις τινές. Ποῖαι ; δὲν μᾶς λέγει, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ, ὃν ἐν ἀρχῇ ἔδωκα, ἐννοεῖ τὴν δύναμιν καὶ τὴν κίνησιν. Ἐπέδρασαν, λέγει ὁ κ. Σπένσερ, ὅθεν πρέπει νὰ ἦσαν ἔξωθεν τῆς ὕλης. Ἀλλ' ὕλη ἄνευ δυνάμεων εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ καὶ πῶς ἐπέδρασαν ; κατὰ συμβεβηκὸς δηλαδὴ κατὰ τύχην, ἀσκόπως ! καὶ ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τυχαίας, τῆς ἀσκόπου ταύτης δράσεως τῶν δυνάμεων τούτων ἦτο ἡ ἐξέλιξις οὐ μόνον ὀργανικῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ νοῦ ! Μεγαλείτερος παραλογισμὸς τούτου ἀδύνατον νὰ λεχθῇ, καὶ ὅμως ἐλέχθη ὑφ' ἐνὸς τῶν διασήμων φυσιοδίφων τῶν ἡμερῶν ἡμῶν !

Ὁ δὲ καθηγητὴς Χώξλεϋ, ἕτερος μέγας φυσιοδίφης τῶν ἡμερῶν μας καὶ μέγας θιασώτης τῆς ἐξελίξεως, λέγει (εἰς τὴν critiques and addresses) « ὅτι ἡ θεμελιώδης πρότασις τῆς ἐξελίξεως εἶναι ὅτι ἅπας ὁ κόσμος, ζωϊκός τε καὶ μὴ, ἡγρουν ὀργανικὰ τε καὶ ἀνόργανα ὄντα, ἐπομένως καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἀμοιβαίας τινὸς ἑλξεως (καθ' ὠρισμένους νόμους ἐνεργούσης) τῶν ἀρχικῶν μονάδων, ἐξ ὧν ἡ ἀρχικὴ νεφελοειδὴς μᾶζα τοῦ σύμπαντος συνέκειτο — ἦτοι ἐξ ἀνοργάνου ὕλης. »

Καὶ ἡ ἐξήγησις αὕτη τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως θεωρεῖ τὴν αὐθύπαρξιν ἢ τὴν αἰωνιότητα τῆς ὕλης ὡς τι βέβαιον, τὰς δὲ ἀρχικὰς αὐτῆς μονάδας περιβάλλει μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἑλξεως, ἐνεργούσης κατὰ νόμους ὠρισμένους. Ἀλλ' ὕλη ἄψυχος, κεκτημένη ἀφ' ἑαυτῆς δύναμιν ἐλκτικὴν, ἐνεργοῦσαν κατὰ νόμους ὠρισμένους, εἶναι πρᾶγμα ἀκατανόητον εἰς λογικὸν ὄν, οἷος ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὅμως ὁ καθηγητὴς οὗτος θέλει σώνει καὶ καλά νὰ μᾶς κάμῃ νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὰ ἔλογον.

Ἡ θεωρία τῆς ἐξελέξεως, ἡ τοσοῦτον ἐτοίμως ὑπὸ τῶν ἀδαῶν καὶ ἐπιπολαίων ἀσπαστῇ γινομένη, παρέχει πλείστας ὅσας καὶ σπουδαίας δυσκολίας, τὰς ὁποίας καὶ αὐτοὶ οἱ σφόδρα σονήγγοροι αὐτῆς καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ Δαρβῖνος δὲν ἀρνοῦνται, οὐδ' ἠδυνήθησαν νὰ λύσωσι μέχρι τοῦδε.

Αἱ δυσκολίαι αὗται στηρίζονται ἐπὶ βάσεων ἐπιστημονικῶν· ἐνόσω δὲ δὲν λυθῶσιν ἐπιστημονικῶς, ἡ θεωρία αὕτη ὅσῳ πολύκροτος καὶ ἂν φαίνεται, δὲν εἶναι εἰμὴ ἀπλὴ ὑπόθεσις, ἄνευ ἐπιστημονικῆς ἀξίας, ἐπομένως ἀναξία πίστεως καὶ ἀποδοχῆς ὑπὸ τῶν εὖ φρονούντων.

Τί ἰσχυρίζεται ἡ θεωρία αὕτη; ὅτι ἔλαθε χώραν ἐξέλιξις ἀπὸ τῆς ἀνυργάνου ὕλης εἰς τὰς ἀπλουστάτας φυτικὰς μορφάς, ἀπὸ τούτων δὲ διὰ βαθμιαίων ἐξελέξεων εἰς τὰς συνθέτους καὶ ἐντελεστέρας, καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου εἰς τὰς ἔτι ἐντελεστέρας καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς, μέχρις αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ὡς κανόνας, ἐξελέχθησαν πάντα τὰ γένη καὶ εἶδη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένου.

Τώρα, ἐὰν ἡ θεωρία αὕτη ᾗτο ἀληθής, ὅσῳ ἀνήρχετό τις πρὸς τὴν ἀρχήν, τοσοῦτῳ στοιχειωδεστέρας καὶ ἀπλουστέρας μορφάς φυτῶν καὶ ζώων θὰ ἀπῆντα καὶ τοσοῦτῳ ὀλιγώτερα γένη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἶδη.

Υποστηρίζουσι τοῦτο τὰ πράγματα; Ἐὰν ὑποστηρίζωσιν αὐτό, αἱ ἀποδείξεις πρέπει νὰ ζητηθῶσιν εἰς τὰ διάφορα στρώματα τῆς γῆς. Ὅθεν δεόν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν γεωλογίαν. Ἐπικυροῖ τοῦτο ἡ ἐπιστήμη αὕτη; Οὐ μόνον δὲν τὸ ἐπικυροῖ, ἀλλὰ καὶ ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς κηρύττει τὸ ἀντίθετον.

Ὁ κ. Δαρβῖνος συνησθάνθη τὴν ἀνάγκην τῆς μαρτυρίας τῆς γεωλογίας πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ μαρτυρία αὐτῆς εἶναι τόσον ἐναντία, ὥστε ἐπροτίμησε νὰ τὴν ἀπορρίψῃ (ἰδὲ τὸ βιβλίον τοῦ τὸ ἐπιγραφόμενον *Origine of species*).

Ὁ δὲ καθηγητῆς Χάξλεϋ γράφων ἐν τῇ Βρεττανικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ (ἐκδόσις 9η), λέγει περίπου τὰ ἐξῆς:

«Τὸ μόνον ἀσφαλέστατον θεμέλιον τῆς θεωρίας τῆς ἐξελέξεως κεῖται ἐν ταῖς ἱστορικαῖς, ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς ἀποδείξεσιν, ὅτι δηλαδὴ εἰδικοὶ τινες ὁργανισμοὶ ἀνεφάνησαν διὰ βαθμιαίων τροποποιήσεων τῶν ἀμέσως προϋπαρξάντων ἀντιπροσώπων αὐτῶν, τὰς δ' ἀποδείξεις ταύτας παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς τὰ ὀρυκτὰ λείψανα.»

Μᾶς παρέχουσι τὰς ἀποδείξεις ταύτας τὰ λείψανα ταῦτα; Ὁ καθηγητῆς Βίρχοφ ἐν τινι κατὰ τὴν πρυτανείαν αὐτοῦ ἐκφωνηθείσῃ πραγματείᾳ γράφει περὶ τούτου τὰ ἐξῆς:

«Οὐδὲν ἀπολιθωμένον κρανίον πιθήκου ἢ πιθηκανθρώπου εὗρέθη μέχρι τοῦδε, ὅπερ πράγματι ἠδύνατο ν' ἀνῆκῃ εἰς ἀνθρώπινον ὄν. Πᾶσα δὲ προσθήκη εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια μέχρι τοῦδε ἐπορίσθημεν

ὡς ὕλην πρὸς συζητήσεις, ἤγαγεν ἡμᾶς ἐτι μακρότερον τῆς ὑπὸ συζήτησιν ὑποθέσεως. Συνελόντι δ' εἰπεῖν πρέπει ἀληθῶς ν' ἀποδεχθῶμεν ὅτι ἐλλείπει ἐντελῶς ἀπολιθωμένος τύπος κατωτέρας τινὸς τάξεως ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ἀνθρώπου.

«Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἂν συναγάγωμεν ὁμοῦ ἅπαντα τὰ μέχρι τοῦδε εὑρεθέντα ἀνθρώπινα ἀπολιθώματα, καὶ παραβάλωμεν αὐτὰ πρὸς τὰ κρανία τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ εἰπώμεν, ὅτι μεταξὺ τῶν ζώντων ἀνθρώπων ὑπάρχει μείζων ἀριθμὸς ἀτόμων, ἅτινα δεικνύουσι συγκριτικῶς κατώτερον τύπον, παρ' ὅ,τι ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀπολιθωμάτων, ἅτινά εἰσι μέχρι τοῦδε γνωστά.»

Αὐτὸς ὁ κ. Δαρβῆινος ἀμολογεῖ, ὅτι ἡ ἀπουσία αὐτῶν εἶναι θανατηφόρος εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως. Ἐὰν δὲ αὐτὸς ὁ Δαρβῆινος δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ποῦ δύναται νὰ στηριχθῇ πλέον ἢ ἐξέλιξις;

Προσέτι ἕτερος διάσημος φυσιοδίφης, εἰδικῶς περὶ τὰ φυτικὰ ἀπολιθώματα ἀσχοληθείς, ὁ κ. Καρουῶδερ, κηρύττει ὅτι εὑρέθησαν πτεροῖδες καὶ λυκοπόδια ἐν αὐτῷ τῷ Δεβονιανῷ ἢ ἐρυθρῷ ψαμμιτικῷ στρώματι, ὅπερ (ἂν δὲν ἀπατῶμαι) εἶναι τὸ πρῶτον γεωλογικὸν στρώμα, ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρέθησαν ἀπολιθώματα χερσαίων φυτῶν, εὑρέθησαν τοιαῦτα οὐχὶ ὡς ἀπλοῖ ὀργανισμοί, ὅπως ἔπρεπε νὰ ᾧσιν, ἂν ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως ἦτο ἀληθής, ἀλλὰ συνθετώτερα τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἀντιπροσώπων αὐτῶν.

Τὰ ἀρχαιότατα γνωστὰ ἐλατοειδῆ δένδρα τῆς παναρχαίας ἐκείνης ἐποχῆς ἦσαν δένδρα ἐντελῶς ἀνεπτυγμένα μετὰ ξυλωδῶν στρωμάτων ἢ κύκλων καὶ καρπῶν ἐπίσης ἐντελῶς ἀνεπτυγμένων καὶ διακεκριμένων ὡς καὶ τὰ τῶν ἡδὴ ὑπαρχόντων ἀντιπροσώπων αὐτῶν.

Προσέτι τὰ ἐν λίθοις ἀποτυπώματα φυτῶν καὶ ἰδίως φύλλων, τὰ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἀλλαχοῦ, ἰδίως ἐν Δακότῃ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εὑρεθέντα, εἶναι τοιαῦτα, ὥστε παρέχουσιν ἡμῖν πλήρη καὶ τελείαν συλλογὴν ἀποδείξεων ἐκ τοῦ κλάδου τούτου τῆς φυσικῆς ἱστορίας κατὰ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑπάρχει ὀγκώδης τόμος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν πετρεοδῶν βιβλίων τῆς φύσεως, ἐξ ὧν δυνάμεθα ν' ἀρυσθῶμεν πολλὴν διδασκαλίαν. Οὕτω λ. χ. ὑπάρχει ἄθροισμά τι γεωλογικόν, τὸ τῆς Δακότας, ὅπερ εἶναι γεωλογικὴ ἐκτασις συνισταμένη, κατὰ τὸν Lequereux, ἐξ ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου ψαμμίτου μετὰ παικίλοχρόων πηλῶν, φλεβῶν ἀκαθάρτου λιγνίτου, καὶ λειψάνων ἀπολιθωμένων φυτῶν.

Τὸ ἄθροισμα τοῦτο, καὶ ἂν ἀκόμη εἶχεν ἐνὸς μόνου τετραγωνικοῦ μιλίου ἐκτασιν, πάλιν θὰ ἦτο ἄξιον τῆς σπουδῆς τῶν φυσιοδιφῶν, ἀλλ' ἐκτείνεται ἄνευ διακοπῆς ἀπὸ τοῦ Τέξας, μιᾶς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, μέχρι τῆς Γρηναλάνδίας, διάστημα 10,000 μιλίων τὸ μῆκος καὶ εἶναι ἀπὸ 60—100 μιλίων τὸ πλάτος.

Τὰ ἀπολιθωμένα τοῦ ἄθροισματος τούτου φυτὰ ἐξήτασαν ἐπισταχμένως Ἀμερικανοὶ τε καὶ Εὐρωπαῖοι φυσιοδίφαι, ἐν οἷς ὑπάρχουσι τινες τῶν ἐπιστημοτάτων ἐν τῷ κόσμῳ, ἅπαντες δ' οὗτοι εὔρον τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀπειρον.

Ὁ κ. Harsha λέγει: «Καθ' ὅσον γνωρίζομεν, οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὑπάρχει μέρος, ἐνθα τοσοῦτον ἀκριβεῖς καὶ ποικίλαι μαρτυρίαι δύνανται νὰ συλλεχθῶσιν, ὥς πρὸς τὴν σχέσιν τῆς βλαστήσεως τῶν ἡμερῶν ἡμῶν πρὸς τὴν τῆς παναρχαίας ἐκείνης ἐποχῆς, ὅσον ἐν τῷ σχηματισμῷ τούτῳ τῆς Δακότας.»

Ὁ δὲ καθηγητὴς Willber λέγει: «Τὰ ἐν λίθοις διατηρηθέντα ἐν τῷ σχηματισμῷ τούτῳ τῆς Δακότας φύλλα εἶναι τόσον ἐντελῆ, ὥστε ὁ ἐπιτήδειος βοτανικὸς διὰ μιᾶς ἀναγνωρίζει πᾶν εἶδος καὶ δύναται νὰ ταξινομήσῃ αὐτὰ τόσον ἐταίμως καὶ εὐκόλως, ὥς ἐὰν εἶχον συλλεγῇ ἐκ τινος τῶν ἡμετέρων δασῶν κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον.» (Ἴδὲ Willber's Nebraska).

Τώρα, τί εὐρίσκουσιν οἱ φυσιοδίφαι ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ σχηματισμῷ τῆς Δακότας; Τέσσαρά τινα, ἕκαστον τῶν ὁποίων συνεπάγεται μεθ' ἑαυτοῦ καὶ μίαν δυσκολίαν, ἥτις πρέπει ν' ἀρθῇ πρὶν ἢ οἰαδὴποτε γνωστὴ θεωρία περὶ ἐξελέξεως γείνη ἀποδεκτὴ ὡς ἀποδεδειγμένη.

Ἰδοὺ αἱ δυσκολίαι:

1) Ἐπειδὴ ὁμολογουμένως οὐσιώδεις στοιχεῖον τῆς ἐξελέξεως εἶναι ὅσῳ ἀρχαιότερος εἶναι γεωλογικὸς τις σχηματισμὸς ἢ στρώμα, τόσῳ μικρότερος νὰ ᾖ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν γενῶν συγκριτικῶς πρὸς τὰ εἶδη, ἔπεται ὅτι ἐν τοῖς παλαιότεροις στρώμασι πρέπει νὰ εὐρίσκωνται ὀλίγα καὶ ἀπλᾶ μορφᾶι γενῶν καὶ πολλὰ εἶδη, τὰ ὀλίγα δὲ καὶ ἀπλᾶ γένη καὶ τὰ πολλὰ εἶδη πρέπει νὰ ὑπάρχωσι πρὸ τῶν πολλῶν συνθέτων γενῶν καὶ τῶν συγκριτικῶς ὀλίγων εἰδῶν. Αὕτη εἶναι ἡ θεωρία τῆς ἐξελέξεως. Ἀλλ' ἡ φύσις κατηγορηματικῶς καὶ ῥητῶς οὐ μόνον ἀπορρίπτει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μιᾶς ὁλῆς ἡπείρου διὰ κεφαλαίων γραμμάτων 10 μυλίων τὸ ὕψος γράφει ψευδές!

Κατὰ τοὺς γεωλόγους, τὸ ἄθροισμα τῆς Δακότας εἶναι 5.000.000 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Ἐν τῷ ἀρχαίῳ δὲ τούτῳ Κρητιδικῷ σχηματισμῷ, ἐὰν ἡ θεωρία τῆς ἐξελέξεως ᾗτο ἀληθής, αἱ μορφᾶι ἔπρεπε νὰ ᾖναι ἀπλᾶ καὶ ἀτελεῖς, τὰ δὲ γένη ὀλίγα καὶ τὰ εἶδη συγκριτικῶς πολλὰ, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας τὰ πάντα εἶναι τέλεια, τὰ γένη καλῶς διακεκριμένα, ἡ δ' ἀναλογία τῶν εἰδῶν πρὸς τὰ γένη εἶναι ὡς 72 πρὸς 130, ὅπερ εἶναι καταστρεπτικὸν τῆς ἐξελέξεως.

2) Ἐὰν ἡ θεωρία τῆς ἐξελέξεως ᾗτο ἀληθής, ἡ χλωρίς οἰαδὴποτε ἐποχῆς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καταφανῆ σχέσιν πρὸς τὴν χλωρίδα τοῦ ἀμέσως προηγθέντος αὐτῆς σχηματισμοῦ, ἐξ οὗ ἐξελίχθη.

Ἀλλ' ἐνταῦθα ἐπὶ χιλιάδας τετραγωνικῶν μυλίων εὐρίσκομεν χλωρίδα ἀπολύτως ἐντελῆ, ἄνευ προϋπάρχοντος τύπου, ἐξ οὗ ἡδύνατο νὰ ἐξελιχθῇ.

Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς χλωρίδος ταύτης εἶναι τὸ σχῆμα τῶν φύλλων, ὅπερ εἶναι τέλειον, δὲν εἶναι δὲ σπάνιον, ἀλλ' ἀπαντᾷται ἐν ἀπείρῳ ἀφθονίᾳ.

Τώρα, τὸ ἐντελές τοῦτο φύλλον ὑποτίθεται ὑπὸ τῶν φυσιοδιφῶν, οἵτινες εἶναι ὑπὲρ τῆς ἐξελίξεως, ὅτι ἐξελίχθη κατὰ μικρὸν διὰ πολλῶν αἰώνων ἐξ ἀπλουστέρων τύπων, καὶ ὅτι ἀνεφάνη οὐχὶ πρότερον τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ μέσου Κρητιδικοῦ στρώματος. Ἀλλ' ἐνταῦθα, ἐν τῷ ἄθροίσματι τῆς Δακότας εὐρίσκομεν αὐτὸ πολὺ ἀρχαιότερον καὶ ὅσον οἶόν τε ἐντελές.

Τὸ αὐτὸ ἀληθεύει καὶ περὶ τῶν ἄλλων τύπων ἐν τῷ ἄθροίσματι τούτῳ τῆς Δακότας· ἅπαντες φαίνονται ἐξεληθέντες ἐν ἐντελείᾳ κατ' αὐτὴν τὴν πρῶτην αὐτῶν ἐμφάνισιν. Ἐὰν δὲ δὲν ἐδημιουργήθησαν τέλειοι, πῶς εὐρέθησαν τοιοῦτοι ἐν τῷ παναρχαίῳ ἐκείνῳ γεωλογικῷ στρώματι; Βεβαίως πρέπει νὰ ἀνεφάνησιν ἀνεξέλικτοι, καὶ διὰ τοῦτο διαμένουσιν ἐκεῖ τοιοῦτοι διὰ τοσούτων ἑκατομμυρίων ἐτῶν (5,000,000). Ἐν ὅσῳ δὲ οἱ ἀψευδεῖς οὗτοι μάρτυρες τῆς φύσεως ἴστανται ἐκεῖ, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο τι ἐν τῇ φύσει ἐναντίον τῆς ἐξελίξεως, αὐτοὶ μόνοι θὰ ᾔσαν ἱκανοὶ πρὸς ἀπόρριψιν αὐτῆς.

3) Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως ἀναγκαίως προϋποθέτει τὴν συμφωνίαν οἰκισθῆποτε χλωρίδος πρὸς τὴν χλωρίδα οἰουδῆποτε ὁμοίου ἄθροίσματος· ὅμοια δ' ἄθροίσματα εἶναι τὰ παραχθέντα κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν τῆς ἀνεξέλεως. Ἡ χλωρίς τοῦ ἑνὸς ἄθροίσματος ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας ὑπαχθεῖσα, ἔπρεπεν ἀναγκαίως νὰ συμφωνῇ εἰς τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ αὐτῆς πρὸς τὴν χλωρίδα τοῦ ἄλλου ἄθροίσματος, ἂν ἡ ἐξέλιξις ᾔτο ἀληθής. Ἀλλὰ δὲν συμφωνεῖ· ἡ δ' ἀσυμφωνία αὕτη τῶν συγχρόνων μορφῶν παρατηρήθη ὑπὸ τῶν γεωλόγων εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, τὸ ἄθροισμα ἰδίως τῆς Δακότας μετὰ πολλῆς τῆς ἐμφάσεως ἀποφαίνεται, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ταύτης.

4) Ἐὰν ἡ ἐξέλιξις ᾔτο ἀληθής, ἡ νῦν χλωρίς ἔπρεπε νὰ ᾔται διάφορος τῆς χλωρίδος τῆς πρὸ 5,000,000 ἐτῶν ὑπαρξάσης, καὶ προσέτι συνθετωτέρα ἐκείνης. Ἀλλὰ τὸ ἄθροισμα τῆς Δακότας δεικνύει ὅτι τὰ εἶδη τῆς παναρχαίας ἐκείνης ἐποχῆς καὶ τὰ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἶναι τὰ αὐτά. Οὐδεμία ἀξία λόγου διαφορά παρατηρεῖται μεταξὺ τῆς κέδρου, τῆς λεύκης, τῆς συκίας, τοῦ σάσαφρα, τῆς καρύας, τῆς μηλέας, τῆς δαμασκηνέας καὶ ἄλλων δένδρων τῶν ἡμερῶν ἡμῶν καὶ τῶν αὐτῶν δένδρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῶν πρὸ 5,000,000 ἐτῶν ὑπαρξάντων. Πόσον μακρὸν χρόνον ἀπαιτοῦσιν οἱ ὅπαδοι τῆς ἐξελίξεως; Ἀπέναντι τοιούτων ἰσχυρῶν καὶ σαφῶν ἀποδείξεων ὅλη ἡ εὐφυΐα καὶ οἱ ἀγῶνες τοῦ Δαρβίνου (in his origin of species) πρὸς ἐδραίωσιν τῆς θεωρίας ταύτης ἀποδείκνυνται παιδαριώδεις καὶ ἀνάξιοι προσοχῆς, ἐν ὅσῳ τοῦλάχιστον δὲν ἔλθωσι πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς γεωλογικαὶ ἀποδείξεις.

Ἄλλ' ἄς στραφῶμεν ἀπὸ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου εἰς τὸ ζωϊκόν. Τί εὐρίσκουμεν καὶ ἐνταῦθα; τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις κατὰ τῆς ἐξελέξεως.

Μεθ' ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν (*origine of species*) τοῦτο μόνον γνωρίζομεν, ὡς ἀπέδειξεν ὁ κ. Δίξων, ὅτι τὰ κατώτερα ζῷα δὲν δεικνύουσιν πρόοδόν τινα οὔτε εἰς τὸ ἐνστικτον, οὔτε εἰς τὰς ἐξεις, οὔτε εἰς τὴν μνήμην καὶ τὴν ἄλλην φυσικὴν σύστασιν κατὰ τὰς τελευταίας 4—5,000 ἐτῶν.

Ἡ ἀναντίρρητος αὕτη ἀλήθεια δεικνύει ὅτι ἂν ἡ ἐξέλιξις ἤτ' ὅποτε ὁ νόμος, καθ' ὃν ἐμορφώθη τὸ σύμπαν, αὕτη ἔπαυσεν ἐνεργοῦσα καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ κατώτερα ζῷα· τὸ δὲ ζήτημα ἐγείρεται, πότε ἔπαυσε; καὶ διατί ἔπαυσεν;

Οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἐξελέξεως πρέπει νὰ ἀποκριθῶσιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας. Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν ἴχνη ἐνεργείας βαινούσης ἤδη μεταξὺ τῶν κατωτέρων ζώων, τὸ λέγειν ὅτι θὰ ἀρχίσῃ εἰς τὸ μέλλον εἶναι προφητεία, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ἀπλῆ εἰκασία ἄνευ ἐλλόγου ὑποστάσεως. Ἀπ' ἐναντίας, εἰάν δὲν ὑπάρχῃ ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς ἐξελέξεως θέλει ἐπαναληφθῇ, δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδεμία καὶ ἀπόδειξις ὅτι εἶναι ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ, τὸ λογικὸν καὶ φυσικὸν συμπέρασμα εἶναι, ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ παρελθόντι εἰργάσθη ποτὲ ἐν τῇ παραγωγῇ ἢ τῷ σχηματισμῷ τῶν εἰδῶν τῶν ζώων. Ἐὰν ὑπῆρχον ἱκαναὶ ἀποδείξεις μεταβάσεως ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν εἰς τὰ ἑτεροειδῆ πρὸς μὲν μορφῶσιν τοῦ σύμπαντος, τότε θὰ ὑπῆρχον καὶ ἀποδείξεις ἱκαναὶ νὰ βοηθήσωσιν ἡμᾶς νὰ προσεγγίσωμεν τὴν περίοδον ἐκείνην τοῦ χρόνου, καθ' ἣν ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἐπαύσατο. Ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ὁπαδῶν τῆς θεωρίας ταύτης ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ παράσχῃ ἡμῖν τοιαύτην περὶ τούτου ἀπόδειξιν.

Αἱ φυλαὶ καὶ τὰ εἶδη τῶν κατωτέρων ζώων, ἅτινα ὑπῆρξαν πρὸ 6,000 ἐτῶν, ἔπρεπεν ἤδη, εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους, νὰ ἔχωσι κάμει καταφανῆ τινα προσέγγισιν εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος εὕρισκετο πρὸ 6,000 ἐτῶν, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπεν ἤδη νὰ ἔχῃ προῦν ἔτι περαιτέρω εἰς ἄλλην μορφήν τελειότεραν καὶ ἐντελεστέραν ἐκείνης, εἰς ἣν ἤδη εὕρεται. Τὰ πράγματα ὁμῶς δεικνύουσιν ὅτι οὐδέτερον τούτων ἔλαβε χώραν. Παράδειγμα τούτου ἡ Γορίλλα, ἐν τῶν νοημονέστατων, ἂν μὴ τὸ νοημονέστατον εἶδος τῶν πιθήκων. Αὕτη λέγεται ὅτι εἶναι κάτοχος ὀργάνων φωνητικῶν ὁμοίων τοῖς τοῦ ἀνθρώπου, κέκτηται δὲ ταῦτα ὅσον χρόνον καὶ ὁ ἄνθρωπος, μακρότερον μάλιστα κατὰ τινὰς θιασώτας τῆς ἐξελέξεως, καὶ ὁμῶς εἰσέτι δὲν ἠδυνήθη νὰ μορφώσῃ γλῶσσαν, οὐδὲ καὶ δύναται, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, νὰ διδαχθῇ γλῶσσαν ἢ νότες μουσικῆς!

Ὅποιον χάσμα μεταξὺ τῆς Γορίλλας καὶ τῆς Λώρας Bridgman καὶ μάλιστα τῆς Ἑλένης Κέλλερ! Αἱ δύο αὗται κόραι καίπερ ἐντελῶς τυφλαί, κωφαὶ καὶ βωβαὶ ἐκ γενετῆς, κατώρθωσαν, ἰδίως ἡ τελευταία, διὰ τῆς χρήσεως μόνῃς τῆς ἀφῆς νὰ ὑπερνικήσῃ κωλύματα θεωρούμενα ὑπὸ πάντων

ἀνυπέρβλητα καὶ νὰ φθάσῃ εἰς ἀνάπτυξιν διανοητικὴν πολλῶ ἀνωτέραν πολλῶν ἐχόντων ὑγιεῖς καὶ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ τὰς πέντε τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν, ἐνῶ καὶ αὐτὰ τὰ εὐφυέστατα πάντων τῶν κατωτέρων ζώων δύνανται νὰ διδαχθῶσι μόνον παιγνίδια τινὲ μιμήσεως.

Πρὸς κύρωσιν τῶν λεχθέντων, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀναγνώσω πρὸς ὑμᾶς μίαν ὥραIAN ἐπιστολὴν, τὴν ὁποίαν ἡ τυφλὴ, κωφὴ καὶ βωβὴ ἐννεαετίας Ἑλένη ἔγραψεν ἐσχάτως εἰς τὸν εὐεργέτην καὶ προστάτην τῆς κ. Ἀναγνωστόπουλον, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν φιλικὴν καλωσύνην ὀφείλω τὴν πρόνομIAN ταύτην. Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολή:

« Ἀγαπητέ μου κ. Ἀναγνωστόπουλε,

« Θὰ γελάσετε βεβαίως ὅταν ἀνοίξετε τὴν ἐπιστολὴν τῆς μικρᾶς σας φίλης, καὶ ἴδετε ὅλα τὰ παράξενα λάθη τὰ ὁποῖα ἔκαμεν εἰς τὰ γαλλικά της. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι θὰ εὐχαριστηθῆτε νὰ ἴδετε ὅτι ἡμπορῶ τώρα νὰ γράψω ἔστω καὶ μικρὰν ἐπιστολὴν γαλλιστί. Μοῦ προξενεῖ μεγάλην χαρὰν νὰ εὐχαριστῶ ἐσᾶς καὶ τὴν ἀγαπητὴν μου διδασκάλισσαν. Πῶς ἤθελα νὰ εἰμποροῦσα νὰ ἑβλεπα τὴν μικρὰν σας ἀνεψιάν Ἀμαλίαν!

« Εἶμαι βεβαία, ὅτι θὰ ἡγαπώμεθα μὲ αὐτὴν πολὺ. Ἐλπίζω, ὅτι θὰ φέρετε μαζί ὑμᾶς μερικὰ ποιήματα τῆς Βιργιλίας Εὐαγγελίδου καὶ θὰ μοῦ τὰ μεταφράσετε. Ἡ διδασκάλισσα καὶ ἐγὼ μόλις τώρα ἐπιστρέψαμεν ἀπὸ τὸν περίπατον. Εἶναι ὥραΙΑ ἡμέρα σήμερον. Ἀπηντήσαμεν ἓνα ὥραϊον κοριτσάκι, τὸ ὁποῖον ἔπαιζεν εἰς τὴν προκυρῖαν μὲ τὸν ἀδελφούλην της. Μὲ ἐφίλησε καὶ ἔπειτα ἔφυγεν ἀμέσως, διότι ἦτο πολὺ ἐντροπαλόν. Θέλετε νὰ σᾶς διηγηθῶ ἐν ὥραϊον ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ὠνειρεύθην πρὸ πολλοῦ, ὅταν ἦμουν πολὺ μικρά; Ἡ διδασκάλισσα μοῦ λέγει, ὅτι ἦτο ὄνειρον τῆς ἡμέρας (δηλαδὴ πλάσμα τῆς φαντασίας) καὶ νομίζει, ὅτι θὰ εὐχαριστηθῆτε νὰ τὸ ἀκούσετε. Μίαν ὥραϊαν πρωΐαν, κατὰ τὴν ἀνοιξιν, μοῦ ἐφάνη, ὅτι ἐκαθήμην εἰς τὸ μαλακὸ γρασίδι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρον τῆς ἀγαπητῆς μου μαμμᾶς, καὶ ἐκύτταζα μὲ μεγάλην προσοχὴν ταῖς τριανταφυλλιαῖς, ὅπου ἦσαν ὀλοτρόγυρα.

« Ἦτο ἀκόμη ἐνωρίς· ὁ ἥλιος μόλις εἶχεν ἀνατείλει, καὶ τὰ πουλάκια ἤρχιζαν νὰ κελαδοῦν πολὺ χαρούμενα. Τὰ ἄνθη ἐκοιμῶντο ἀκόμη· διότι ποτὲ δὲν ἐξυπνοῦν, πρὶν νὰ ἔλθῃ ὁ καλὸς ἥλιος μὲ τὸ καλὸν του χαμογέλασμα. Ἐγὼ ἦμουν πολὺ χαρούμενο κοριτσάκι, μὲ κόκκινα μάγουλα καὶ μεγάλα μάτια γαλανά, καὶ ὥραϊα ξανθὰ μαλλιά. Ὁ δροσερὸς ἀήρ τῆς πρωΐας ἐφύσα σιγαλὰ εἰς τὸ πρόσωπόν μου, ὥς νὰ ἤθελε νὰ μὲ χαιρετίσῃ καὶ νὰ παῖξῃ μαζί μου. Καὶ ὁ ἥλιος μ' ἐκύτταζε μὲ τρυφερὸν μειδίαμα. Ἐγὼ ἐκρότησα τὰ χεράκια μου μὲ χαρὰν, ὅταν εἶδα πῶς αἱ τριανταφυλλιαῖς ἦσαν γεμάταις ἀπὸ ὥραϊα μπουμπούκια. Μερικὰ ἦσαν κόκκινα, ἄλλα ἦσαν λευκά, καὶ ἄλλα πάλιν εἶχαν ὥραϊον τριανταφυλλί χρῶμα καὶ μὲ ἐκρυφο-

κύτταζαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ πράσινα φύλλα των ὡσὰν μικραὶ ὠραῖαι νυφούλαις. Ποτέ μου δὲν εἶχα ἰδεῖ τίποτε τόσον ὠραῖον, διότι ἤμουν πολὺ μικρὰ καὶ δὲν ἐνθυμούμην πόσον ὠραῖα ἦσαν τὰ τριαντάφυλλα τὸ περασμένον καλοκαῖρι. Ἡ καρδοῦλά μου ἐγέμισεν ἀπὸ χαρὰν καὶ ἐχόρευσα τριγύρω εἰς ταῖς τριανταφυλλιαῖς διὰ νὰ δείξω τὴν χαρὰν μου. Μετ' ὀλίγον ἐπλησίασα μίαν ὠραῖαν λευκὴν τριανταφυλλιάν, ἥ ὁποία ἦτο γεμάτη ἀπὸ μπουμπούκια καὶ ἔλαμπεν ἀπὸ τὴν δρόσον. Ἐπίασα ἓνα ἀπὸ τοὺς κλάδους τῆς, ὃ ὁποῖος εἶχεν ἐν ὠραῖον κατάλευκον μπουμπούκι, καὶ τὸ ἐφίλησα πολλαῖς φοραῖς.

Ἄ'Εκείνην τὴν στιγμὴν ἠσθάνθην δύο βραχίονας νὰ μὲ περιβάλλουν τρυφερῶς. Καὶ δύο θερμὰ χεῖλη νὰ μοῦ φιλοῦν τὰ μάτια, τὰ μάγουλα καὶ τὸ στόμα, ὥστε ἤρχισα νὰ νομίζω ὅτι βρέχει ὁ οὐρανὸς φιλή. Ἐπὶ τέλους ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς μου διὰ νὰ ἴδω τί τρέχει, καὶ εἶδα τὴν ἀκριβὴν μου μητέρα, ἥ ὁποία ἔσκυθεν ἐπάνω μου καὶ ἐπρασπάθει νὰ μ' ἐξυπνήσῃ.

«Σᾶς ἀρέσει τὸ ὄνειρόν μου; Ἄλλοτε ἴσως ὀνειρευθῶ καὶ ἄλλο πρὸς χάριν σας. Ἡ διδασκάλισσα καὶ ὅλοι οἱ φίλοι σας σᾶς στέλλουν ἀσπασμούς. Πόσον θὰ χαρῶ ὅταν ἐπιστρέψετε! Δώσατε παρακαλῶ τοὺς ἀσπασμούς μου εἰς τοὺς καλοὺς σας φίλους εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶπατέ τους ὅτι θὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ αὐτοῦ μίαν ἡμέραν.

Σᾶς ἀσπάζομαι.

Ἡ μικρά σας φίλη καὶ συμπαίκτης,

ΕΛΕΝΗ ΚΕΛΛΕΡ.»

Τοσαῦτα ἐν βραχυλογίᾳ περὶ τῆς θεϊστικῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξέως. Μεταβαίνω ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀθεϊστικῆς θεωρίας.

Β' Περὶ τῆς ἀθεϊστικῆς θεωρίας.

Ἡ θεωρία αὕτη, ἥτις πλὴν τῶν ἄλλων βαρῶν καὶ δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας φέρουσιν ἐπ' ὧμων αἱ ἄλλαι θεωρίαι τῆς ἐξελιξέως, ἀναλαμβάνει καὶ ἕτερα βάρη. Τούτων ἐν εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς: Ὅτι δηλαδή ἡ μὲν ὕλη μεθ' ὧλων αὐτῆς τῶν δυνάμεων εἶναι ἀναγκαίως αἰωνία, ἅπασαι δὲ αἱ μορφαὶ αὐτῆς, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ πνεύματος ἐξαιρουμένου, ἐξελίχθησαν ἐξ αὐτῆς.

Εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, διότι ἡ αἰωνιότης τῆς ὕλης εἶναι ἀπλῆ ὑπόθεσις, μὴ δυναμένη ν' ἀποδειχθῇ διὰ πραγμάτων, κατέφυγον οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἐξελιξέως, διότι, λέγουσι, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς τοῦς καθαρός, ἄνευ τινὸς μίξεως ἢ σχέσεως μετὰ τῆς ὕλης δύναται νὰ ἦναι αἰώνιος καὶ ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ παραγάγῃ τὴν ὕλην.

Ἀλλὰ τὸ αἰώνιον τῆς ὕλης εἶναι ἐπίσης δύσκολον νὰ ἐννοηθῇ καὶ ἀποδειχθῇ ὡς καὶ ἡ αἰωνιότης τοῦ νοῦ.

Τὸ ζήτημα ἐπομένως ἐγείρεται ποῖον τῶν δύο εἶναι προϊόν τοῦ ἑτέρου; ποῖον τῶν δύο παρήχθη ἐκ τοῦ ἄλλου; ὁ νοῦς ἐκ τῆς ὕλης, ἢ ἡ ὕλη ἐκ

τοῦ νοῦ ; Ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ὕλης, ἢ ἡ ὕλη ἐκ τοῦ Θεοῦ ; Οἱ πνευματισταὶ λέγουσιν ἡ ὕλη παρήχθη ἐκ τοῦ Θεοῦ—τοῦ αἰδίου Πνεύματος. Οἱ ὕλισται ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Θεὸς ἐξελίχθη ἐκ τῆς ὕλης—ἐκ τοῦ χόματος ! Τώρα ποῖον τῶν δύο τούτων εἶναι ἀληθές ; διότι ἀμφοτέρω, ὄντα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα ἀλλήλων, δὲν δύνανται νὰ ὦσιν ἀληθῆ. Ἄν τὸ ἓν ᾔηται ἀληθές, τὸ ἕτερον ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ᾔηται ψευδές.

Ἡ ὕλιστικὴ θεωρία ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ὕλη μεθ' ὧν τῶν δυνάμεων καὶ ἰδιοτήτων αὐτῆς εἶναι αἰώνια καὶ ἐξ αὐτῆς διὰ βαθμιαίων ἐξελίξεων ἐμορφώθησαν πάντες οἱ φυτικοὶ καὶ ζωϊκοὶ ὁργανισμοί, ἔτι δὲ αὐτὸς ὁ νοῦς, αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀντίθετος, ἢτοι ἡ πνευματιστικὴ, πρεσβεύει ὅτι ὁ νοῦς, τὸ πνεῦμα εἶναι αἰώνιον καὶ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἔφερεν ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὸ εἶναι τὸ σύμπαν μεθ' ὧν αὐτοῦ τῶν ἰδιοτήτων καὶ δυνάμεων.

Τώρα τίς τῶν δύο τούτων θεωριῶν εἶναι ἡ ἀληθής ; Ἐκείνη βεβαίως, ἣτις ὑποβηθεῖ ἡμᾶς, ἢ δι' ἧς δυνάμεθα νὰ αἰτιολογήσωμεν καὶ νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν μέγιστον ἀριθμὸν τῶν φαινομένων. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐκείνη, ἣτις εὐκολώτερον καὶ λογικώτερον ἐξηγεῖ τὸ σύμπαν.

Ἡ θεωρία ὅτι ὁ νοῦς προηγήθη τῆς ὕλης πράττει τοῦτο, κυρίως διὰ τοῦ νόμου τῆς αἰτιολογίας—τοῦ αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος (causality) — ὡς ἡ δυνάμεθα νὰ καταδείξωμεν ἂν ἐπέτρεπε τοῦτο ὁ χρόνος.

Ἀλλὰ πρὸς χάριν τῶν ἀντιφρονούντων ὑποθεθείσθω ὅτι ἡ ὕλη εἶναι αἰώνια. Τούτου τεθέντος, ἔπεται ὅτι ἅπασαι αἱ ἰδιότητες καὶ δυνάμεις αὐτῆς πρέπει εἴτε νὰ ᾔσαν αἰώνιαι, ἢ νὰ μετεδόθησαν ἢ νὰ εἰσῆχθησαν ἐν αὐτῇ κατὰ πιν, ἐν μεταγενεστέρα τινὶ ἐποχῇ. Ἐὰν εἰσῆχθησαν εἰς τὴν ὕλην, τὸ ζήτημα εὐθὺς ἐγείρεται, ποῦ ᾔσαν πρὶν εἰσαχθῶσιν εἰς αὐτὴν καὶ πῶς εἰσῆχθησαν ; Ἐὰν δὲν προῦπῆρχον, λοιπὸν ἐδημιουργήθησαν· ἐὰν δὲ ἐδημιουργήθησαν αἱ δυνάμεις τῆς ὕλης, πᾶσα ἡ δυσκολία τοῦ ὅτι καὶ αὕτη ἡ ὕλη ἐδημιουργήθη αἶρεται, διότι ὕλη ἄνευ δυνάμεων δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἐὰν ὁμῶς δὲν ἐδημιουργήθησαν, τότε πρέπει νὰ ᾔσαν αἰώνιοι, ἢ κάλλιον εἰπεῖν συναιώνιοι τῇ ὕλει.

Ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἡ ὕλη μετὰ δυνάμεων εἶναι αἰώνια, εἶναι βάθος μέγα ὑφ' οἷανδὴποτε θεωρίαν, διότι πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα τί σημαίνει αἰωνιότης—ὅτι εἶναι χρόνος, τὸν ὁποῖον δὲν δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν δι' ἀριθμῶν, ὅσῳ καὶ ἂν πολλαπλασιάσωμεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλλήλους.

Ἀλλ' ὑποθεθείσθω ὅτι ἡμεῖς κωλυόμεθα ὑπὸ τοῦ πεπερασμένου τῶν διανοητικῶν ἡμῶν δυνάμεων ἀπὸ τοῦ νὰ ἀνέλθωμεν ἀπείρως εἰς τὴν παρελθούσαν αἰωνιότητα, οἱ δ' ὅπαδοι τῆς ἐξελίξεως δύνανται, κατὰ φαντασίαν τοῦλάχιστον, νὰ ἀνέλθωσι πολλὰ ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων ἐτῶν, ἀνὰ τὰς ὁχθὰς τοῦ ρεύματος, ὅπερ δὲν ἔχει πηγὰς, καὶ μάλιστα νὰ ὑπερπηδῇσιν αὐτὸ χάπου διὰ τῆς θεωρίας αὐτῶν, ἂν ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως

εἶναι ἀληθές, τότε πρέπει πάντα τὰ πράγματα ἀναγκαίως νὰ ἐξελιχθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἀτελοῦς εἰς τὸ τέλειον, ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ εἰς τὸ σύνθετον, ἀπὸ τοῦ κατωτέρου εἰς τὸ ἀνώτερον, ἀπὸ τοῦ ἀνοργάνου εἰς τὸ ὀργανικόν, ἀπὸ τοῦ ἀζώου εἰς τὸ ζῳϊκόν, ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ πρωτοπλάσματος ἢ κυψέλης εἰς Ὅμηρον, Θουκυδίδην, Σωκράτην, Πλάτωνα, Ἀριστοτέλην, Σαιξπῆρον, Νεύτωνα κλπ.

Πᾶσα παραλλαγή πιθανόν νὰ ἀπήτησεν ἑκατομμύρια ἑτῶν, πιθανόν δὲ διλλιόνια τοιούτων παραλλαγῶν νὰ ἐχρειάσθωσιν, ἵνα φέρωσι τὸ πρωτόπλασμα τοῦτο εἰς τὴν θέσιν καὶ μορφήν τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ἱστορικοῦ, τοῦ φιλοσόφου, τοῦ ἀστρονόμου, ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ χορηγήσωμεν εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τῆς ἐξελέξεως ἑκατομμυριάκις τοσαύτην ὅσην ζητοῦσι διάρκειαν χρόνου, διότι ἔχομεν τὴν πρὸ ἡμῶν αἰωνιότητα, τί θέλει συμβῇ σὺν τῷ χρόνῳ; Θὰ φθάσωμεν διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς ἐξελέξεως εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, καθ' ὃ πάντα τὰ πράγματα, πᾶν τὸ φυσικὸν καὶ διανοητικὸν σύμπαν θέλουσιν ἐξελιχθῆ εἰς ἄνθρωπον, πᾶς ἄνθρωπος εἰς ἀγγελικὸν ὄν, καὶ πᾶσα ἡ ἀγγελικὴ φύσις εἰς ἄπειρον θεότητα, τὸ δὲ θεῖον τοῦτο προϊόν πρέπει νὰ ἔχῃ αἰωνίαν προσωπικὴν ὑπαρξιν!

Οὕτως ἡ ἀθεϊστικὴ θεωρία τῆς ἐξελέξεως, ἡ πρεσβεύουσα τὴν αἰωνιότητα τῆς ὕλης καὶ ἀρχομένη μετὸν ἀποκλεισμόν αἰουδήποτε προσωπικοῦ θεοῦ ἀπὸ τῆς φύσεως, καταλήγει ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀναγκαίαν ὑπαρξιν αἰωνίας προσωπικῆς θεότητος.

Ἐτι μᾶλλον, ἐὰν ἐκ τῶν ἀνοργάνων ἡδύναντο νὰ ἐξελιχθῶσιν αἱ κατωτέραι μορφαὶ τῶν ὀργανικῶν ὄντων, ἐν οἷς νὰ ἐνοικῇ ζωὴ, καὶ ἐὰν ἐκ τῶν κατωτέρων τούτων μορφῶν ἡδύναντο νὰ ἐξελιχθῇ ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ εἰς, ἀλλὰ ἀναρίθμητοι— ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος—διὰ τὸ ἐκ τοῦ ἀναριθμήτου τούτου πλῆθους διὰ τῶν ἀπείρων αἰώνων τῆς αἰωνιότητος νὰ μὴ ἐξελιχθῇ ἄπειρος ἀριθμὸς τελείων ὄντων, δηλαδὴ θεοτήτων;

Ἐὰν ἡ θεωρία ἐκείνη τῆς ἐξελέξεως, ἡ ἀπαιτοῦσα τὴν αἰωνιότητα τῆς ὕλης, ἦτο ἀληθής, τότε ἐξ ἀνάγκης ὁ πολυθεϊσμός πρέπει νὰ ἦναι ἀληθής. Οὕτω δὲ θὰ ἔχωμεν ἄπειρον πλῆθος τελείων θεοτήτων εἰσέτι ἐξελισσομένων εἰς τι καλλίτερον, ὑψηλότερον καὶ τελειότερον αὐτῆς τῆς θεότητος!! Οὕτως ἡ ἐξέλιξις, ἥτις ἀρχεται μετὰ τὴν αἰωνιότητα τῆς ὕλης δὲν δύναται εἰμὴ νὰ καταλήξῃ εἰς λογικὴν ἀτοπίαν. Διότι, ἐὰν πράγματι ἡ ἐξέλιξις ἦναι ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ, πρέπει νὰ ἐξακολουθῇ ἐνεργοῦσα καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα, διότι ἐξέλιξις, ἥτις ἔχει ἀρχὴν πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τέλος, καὶ ἐξέλιξις, ἥτις ἔχει τέλος πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ἀρχήν. Ἐξέλιξις, ἥτις οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος ἔχει, δὲν εἶναι ἐξέλιξις, ἀλλ' ἀπλή θεωρία, περιορισμένης ἀναπτύξεως, ὅπερ εἶναι ἐντελῶς διάφορον τῆς ἐξελέξεως. Ἀλλ' ἡ ἐξέτασις τούτου δὲν εἶναι τοῦ παρόντος καιροῦ.

Ταῦτα καὶ περὶ τῆς ἀθεϊστικῆς θεωρίας τῆς ἐξελέξεως. Ἄς ἐπανέλθω-

μεν δὲ ἐπὶ μικρὸν εἰς τὴν θείστικὴν θεωρίαν. Αὕτη ἀπαιτεῖ χρόνον καὶ οὐχὶ αἰωνιότητα. Οὕτως ὁ κ. Δαρβῖνος εἰς τὴν περὶ φυσικῆς ἐκλογῆς (natural selection) πραγματείαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὑπολογισμῶν τοῦ διασῆμου φυσιοδίφου Mivart περὶ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν στηριζόμενος, ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ φυσικὴ αὕτη ἐκλογὴ ἐχρειάσθη 200,000,000 ἐτῶν ἵνα διὰ τοιούτων ἀπειροστῶν παραλλαγῶν εἰς τὰς μεταγενεστέρας γενεὰς φέρῃ τὴν φυτικὴν καὶ ζωϊκὴν φύσιν τοῦ πλανήτου ἡμῶν εἰς τὴν παροῦσαν αὐτῶν κατάστασιν.

Ἡ φυσικὴ ὁμῶς ἀστρονομία ἀποδεικνύει ὅτι ἡ γῆ μας δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ζῶν ἄνω τῶν 50,000,000 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς. Ὁ δὲ καθηγητὴς Θόμσον, ὅστις εἶναι μία τῶν ἀνεγνωρισμένων authority, περιορίζει τὸν χρόνον τοῦτον εἰς 15,000,000 ἐτῶν. Ὁ δὲ καθηγητὴς Winchell ἐν τῇ ἐσχάτως δημοσιευθείσῃ πραγματείᾳ αὐτοῦ, τῇ ἐπιγραφομένῃ World's life, καταβιβάζει τὸν χρόνον τοῦτον μόνον εἰς 3,000,000 ἐτῶν.

Ἐσχάτως δὲ ὁ πρύτανης Dawson, εἰς τὸν ἐνώπιον τοῦ American association for the advancement of Science τὸ 1883 ἐκφωνηθέντα λόγον αὐτοῦ δίδει καὶ τοὺς λόγους ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης.

Ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ παῦσις τῆς παγετώδους ὀνομαζομένης ἐποχῆς ἐπὶ τῆς γῆς (τοιαύτη δὲ τις ἐποχὴ ὑπῆρξε καθ' ὅλον τὸ βόρειον ἡμισφαίριον τῆς ἡμετέρας γῆς), πρέπει νὰ ἔλαβε χώραν λίαν προσφάτως, ἢ δὲ ἐμφάνισις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἐγένετο μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ἐποχῆς ταύτης. Τὸ ζήτημα δ' ἀμέσως ἐγείρεται πότε συνέβη ἡ παγετώδης αὕτη ἐποχὴ ἐπὶ τῆς γῆς;

Ὁ Δόκτωρ Whedon λέγει ὅτι τέσσαρες ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων καταμετρήσεις, γενόμεναι ὑπὸ ἀμερικανῶν γεωλόγων, τοσοῦτον συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας, ὥστε ὁ χρόνος οὗτος κατὰ μέσον ὅρον ὑπολογίζεται εἰς 6—7,000 ἐτῶν ἀπὸ τῆς παρούσης ἐποχῆς. Ἡ ὑπόθεσις ἐπομένως τῆς φυσικῆς ἐκλογῆς ἀποχωρίζεται ἐντελῶς τῆς ἐξελίξεως καὶ ὡς θεωρία τῆς μορφώσεως τοῦ σύμπαντος ἀποτυγχάνει. Ἀλλ' ὅς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος πᾶσιν δυσκολίαν προσερχομένην ἐξ ἐλλείψεως χρόνου, καὶ ὅς παρὰσχῶμεν διάρκειαν ἱκανὴν πρὸς πᾶν ὅ,τι ἡ θεωρία αὕτη ἀπαιτεῖ, θὰ ἀποφύγωμεν ἄρά γε οὕτω πᾶσας τὰς δυσκολίας; Ἄς ἴδωμεν.

Ἡ ἐξέλιξις ὑποτίθεται ὅτι ἠρύσθη μεγάλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ Δαρβίνου περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν (origine of species). Ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτη δὲν εἶναι θεωρία, ἀλλ' ἀπλὴ ὑπόθεσις. Θεωρία κυρίως εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς πράξεως — ἡγουν φιλοσοφικὴ ἐξήγησις τῶν φαινομένων φυσικῶν ἢ ἠθικῶν. Ὁ δὲ Δαρβῖνος ἐν τῷ ἐν λόγῳ βιβλίῳ του δὲν παρέχει ἡμῖν τοιαύτην τινὰ ἐξήγησιν, ἀλλ' ἀπλῶς λέγει, «ὑποτεθῆσθω ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν οὕτω, λοιπὸν τὰ εἶδη πρέπει νὰ ἔσχον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν

οὕτω! » Θέτει, ὡς βλέπετε, ὡς πρότασιν τὶ ὑποθετικόν, δηλαδή μὴ ἀποδεδειγμένον, καὶ ἐκ τῆς ὑποθετικῆς ταύτης προτάσεως ἐξάγει συμπέρασμα, ὅπερ κηρύττει ὡς θετικόν καὶ ἀληθές!

Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ κ. Δαρβῖνος διὰ θαυμαστῆς δραστηριότητος, ἐπιμελείας καὶ ἐπιτηδειότητος συνέλεξε καὶ ἐξέθετο μέγαν ἀριθμὸν παρατηρήσεων καὶ πορισμάτων, ἀλλὰ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύουσιν εἰμὴ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ διηνεκοῦς ἐποπτείας, ἀκριβοῦς ἐπιμελείας καὶ συντόνου ἐργασίας δύναται νὰ παραγάγῃ πολλὰς καὶ ποικίλας καὶ μεγάλας εἰς τὰ ὑπάρχοντα εἶδη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων βελτιώσεις καὶ παραλλαγάς. Παράδειγμα καὶ ἀπόδειξις τούτου τὸ πλῆθος τῶν τοιούτων παραλλαγῶν ἐν ταῖς περιστεραῖς.

Ἄλλ' ὅμως εὐθὺς ἀφοῦ ἀποσυρθῇ ἡ ἐποπτεία καὶ ἐργασία αὕτη τοῦ ἀνθρώπου, αἱ παραλλαγαὶ αὗται ἄρχονται νὰ ἐπανέρχωνται καὶ πράγματι ἐπανέρχονται, εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν τύπον.

Ἡ πεῖρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ ἐξημέρωσις δὲν κατῴρθησε μέχρι τοῦδε νὰ παραγάγῃ μορφήν ἢ μορφὰς φυτῶν ἢ ζώων δυναμένας νὰ διαιωνίσωσιν ἑαυτὰς ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ ὅτι οὐδεὶς τρόπος ἢ μέθοδος ἐξημερώσεως ἢ παραλλαγοποιίας, ὅσῳ ἐπιτηδέιος καὶ ἐπιμελής καὶ ἂν ᾗτο, ἡδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν μετάβασιν ἐνὸς εἶδους εἰς ἕτερον, τὴν περιστερὰν νὰ μεταποιήσῃ εἰς ἀετόν, ἢ τὸν κῦνα εἰς λέοντα.

Ἐὰν αἱ ἐν τῷ σύμπαντι συμβαίνουσαι μεταβολαί, ἐξακολουθοῦσι νὰ γίνωνται κατὰ τὸ σχέδιον τῆς ἐξελίξεως, πρέπει ἀναγκαίως νὰ ὑπάρχῃ πρόοδος ἀπὸ τοῦ πτωχοτέρου εἰς τὸ καλλίτερον, ἀπὸ τοῦ κατωτέρου εἰς τὸ ἀνώτερον. Ἀλλὰ τοιαύτη τις πρόοδος δὲν ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πραγμάτων. Ἀπ' ἐναντίας ἡ ἱστορία διδάσκει, ἡ δὲ πεῖρα ἐπικυροῖ τοῦτο, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐξεφυλίσθη καὶ ἐξηχρειώθη εἰς τινα μέρη καὶ ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ δὲν δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κατάστασιν, ἄνευ τῆς ἐπιδράσεως δυνάμεως τινὸς ἑξωθεν. Ἐν γένει δὲ πᾶσα βελτίωσις παρατηρουμένη ἐν τῇ φύσει δὲν εἶναι τὸ προϊόν ἐξελίξεως, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιδράσεως δυνάμεως ἑξωθεν ἐνεργούσης. Ἀπόδειξις πρόχειρος καὶ ἀπλουστάτη οἱ δημητριακοὶ καρποὶ—οἱ τόσον ἀναγκαῖαι πρὸς συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδεὶς ταύτων εὗρέθη ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει, ὅπως ἔχομεν αὐτοὺς σήμερον, ἀλλ' εἶναι τὸ προϊόν τῆς καλλιεργείας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ σημαίνει τὴν εἰσοδὸν δυνάμεως ἑξωθεν διὰ τῆς καλλιεργείας. Ἐὰν δ' ἀφεθῶσιν ἄνευ τοιαύτης οἱ καρποὶ οὗτοι ἐξαφανίζονται ἐπανέρχόμενοι κατὰ μικρὸν εἰς τὴν ἀπλὴν ἀρχικὴν αὐτῶν μορφήν καὶ κατάστασιν, ἥτις εἶναι ἡ τοῦ ἀπλοῦ χόρτου ἢ βοτάνης.

Ἐκ τῶν λεχθέντων γίνεται, πιστεύω, καταφανές ὅτι ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως, ἡ τοσοῦτον ἐπὶ ἐπιστημονικῇ ἀληθείᾳ καυχωμένη, εἶναι ἀπλὴ ὑπόθεσις ἄνευ ἐπιστημονικῆς ὑποστάσεως καὶ ἐπομένως ἀναξία τῆς θέσεως.

ἦν ἄξιοι νὰ κατέχη ἐν τῇ ὑπολήψει καὶ ἀποδοχῇ τῶν εὖ φρονούντων.

Περαιῶν τὸν λόγον ἐπιθυμῶ νὰ κάμω τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν : Πῶς ἄρα γε συνέβη ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ Γεωλογία, μία τῶν θετικωτάτων ἐπιστημῶν, ἔχει φέρει εἰς φῶς ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, ὅτι δηλαδὴ τὰ εἶδη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην αὐτῶν ἐμφάνισιν ἀπαντῶνται τέλεια, καὶ ὅτι τὰ διάφορα εἶδη χωρίζει ἀπ' ἀλλήλων χάσμα ἀδιάβατον, πῶς, λέγω, ταῦτα συνέβη νὰ συμφωνῶσι πληρέστατα μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ἱστορούμενα ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως, ἐνθα λέγεται : « Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἅς βλαστήσῃ ἡ γῆ χλωρὸν χόρτον, χόρτον κάρπον καὶ δένδρον κάρπιμον κάρπον κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ σπέρμα νὰ ᾔναι ἐν αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐγενεν οὕτω ; » Πῶς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ἐντελής αὕτη συμφωνία ἱστορίας γραφείσης πρὸ 3500 περὶπου ἐτῶν ὅτε οὐχὶ ἐπιστήμη, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὄνομα γεωλογία ἦτο γνωστὸν πρὸς τὰς ἀνακαλύψεις τῆς γεωλογίας κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα ;

Τὸ κατ' ἐμὲ ἡ μόνη λογικὴ καὶ ὀρθὴ ἐξήγησις τῆς συμφωνίας ταύτης πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐν τούτῳ, ὅτι ἀμφότερα ἢ τε φύσις καὶ ἡ Γραφὴ εἶναι ἔργον τοῦ αὐτοῦ παντοδυνάμου καὶ πανσόφου δακτύλου, καὶ ὅτι ἡ Γραφὴ ἐπαμένως εἶναι θεόπνευστος.

Μ. Δ. Καλοποθάκης (Ι. Δ.)

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ ΚΑΙ ΚΟΛΑΣΕΩΣ

ΥΠΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

« Τὸ μὲν γὰρ ἀντειπεῖν οὐ χαλεπὸν,
» ἀλλὰ καὶ πάνυ ῥάδιον εἰρημένῳ λόγῳ
» τὸ δ' ἕτερον ἀνταναστῆσαι βελτίονα,
» παντᾶσιν ἐργῶδες. »

(Πλουτάρχ. Ἠθικῶν Α', 94).

α' Οἱ ὅροι *Παράδεισος* καὶ *Κόλασις* παρὰ τῷ ἀνεπτυγμένῳ κόσμῳ σήμερον ὑποκινουσι τὸ μειδίαμα τῶν χαριέντων ἐν λόγοις καὶ τρισεπιλέπτων τοῖς τρόποις. Δὲν ἔχουσιν οἷαν ἄλλοτε ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· διότι σήμερον παρατηρεῖται ἀκάθεκτος τάσις τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν ὕλισμὸν (Materialisme)· ἄλλοτε οἱ ὅροι *Παράδεισος* καὶ *Κόλασις* συνεκίνουν σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τῆς θρησκείας καὶ δὴ ἰδίᾳ διὰ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης καὶ τῶν ποιητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης¹. ἀλλὰ σήμερον ἐν τῇ Δύσει παρὰ τοῖς ἀνεπτυγμένοις σαρκαστικῶς ἀναφέ-

¹ Πασίγνωστα δὲ εἶνε τὰ περίφημα ποιήματα «Παράδεισος» καὶ «Κόλασις», τὸ μὲν τοῦ Ἀγγλοῦ ποιητοῦ Μίλτωνος, τὸ δὲ τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ ποιητοῦ Δάντου.